

दीर्घिका 1 A long or oblong lake; दीर्घिकापद्मिनी M. 2. 13; वन्यैरिदानीं महिषैस्तदम्भः शृङ्गाहतं क्रोशति दीर्घिकाणाम् R. 16. 13. -2 A well or lake in general.

दीर्घ See under द्.

दीविः The blue jay, Chās bird; see दिवि.

दु I. 5 P. (दुनोति, दुत or दून) 1 To burn, consume with fire; स भस्मसाच्चकारारीन्दुदाव च कृतान्तवत् Bk. 14. 85. -2 To torment, afflict, distress; उद्गासीनि जलेजानि दुन्वन्यदयितं जनम् Bk. 6. 74; 5. 98; 17. 99; (सुखम्) तव विश्रान्तकथं दुनोति माम् R. 8. 55. -3 To pain, produce sorrow; वर्ण-प्रकर्षे सति कर्णिकारं दुनोति निर्गन्धतया स्म चेतः Ku. 3. 28. -4 (Intrans.) To be afflicted or pained; देहि सुन्दरि दर्शनं मम मन्ययेन दुनोमि Git. 3. 7. -Pass. (or 4 A. according to some) To be afflicted or pained &c.; नायातः सखि निर्दयो यदि शठस्त्वं दूति किं दूयसे Git. 7; Ku. 5. 12, 48; R. 1. 70; 16. 21. -II. 1 P. (दवति) To go, move.

दून p. p. 1 Pained, afflicted, fatigued. दूनास्तेऽरिबला-दूना Ki. 15. 31. -2 Burnt, inflamed. -3 Agitated; see दु and द्. पिप्पेन दूने रसने सितापि तिक्कायते हंसकुलवतंस N.

दुःख 10 U. (दुःखयति-ते) To pain, afflict, distress.

दुःख a. [दुष्टानि खानि यस्मिन्, दुष्टं खनति खन्-ड, दुःख-अच् न् Tv.] 1 Painful, disagreeable, unpleasant; सिंहानां निनदा दुःखाः श्रोतुं दुःखमतो वनम् Rām. -2 Difficult, uneasy. -खम् 1 Sorrow, grief, unhappiness, distress, pain, agony; सुखं हि दुःखान्यनुभूय शोभते Mk. 1. 10; यदेवोपनतं दुःखात्सुखं तदसवत्तरम् V. 3. 21; so दुःखसुख, समदुःखसुख &c. -2 Trouble, difficulty; S. Til. 12; अर्थानामर्जेन दुःखमर्जितानां च रक्षणे। आये दुःखं व्यये दुःखं धिगर्थाः कष्टसंश्रयाः ॥ Pt. 1. 163. (दुःखम् and दुःखेन are used as adverbs in the sense of 'hardly' 'with difficulty' or 'trouble' S. 7. 13; अव्यक्ता हि गतिर्दुःखं देहवद्भिरवाप्यते Bg. 12. 5; Ku. 4. 13; Pt. 1.; R. 19. 49; H. 1. 158). -Comp. -अतीत a. freed from pain. -अन्तः final emancipation. -आर्त, -अन्वित a. pained, afflicted, distressed. -कर a. painful, troublesome. -गतम् adversity, calamity; Mb. 12. -ग्रामः 'the scene of suffering', worldly existence. -छिन्न a. 1 tough, hard. -2 pained, distressed. -च्छेद्य also दुःखोच्छेद्य a. 1 hard. -2 to be conquered with difficulty. प्रजानुरागाद्धर्माच्च दुःखोच्छेद्यो हि धार्मिकः H. 4. 24. -जात a. feeling pain. -जीविन् a. living in pain or distress; Ms. 11. 9. -त्रयाभिघातः unbearable association of the three sufferings; दुःखत्रयाभिघाताजिज्ञासा Sañ. K. 1. -दुःखम् (instr.) with great difficulty; (धारयन्ती) शय्यात्सङ्गे निहित-मसङ्गदुःखदुःखेन गात्रम् Me. 95. -दुःखिन् a. having sorrow upon sorrow; मया रक्षति दुःखदुःखी Bhāg. 11. 11. 19. -दोह्या (a cow) difficult to be milked. -प्राय, बहुल a. full of trouble or grief. -भागिन, -भाजू a. unhappy. Ms. 4. 157. भोगः occurrence of trouble or misery. -योगः infliction of pain; Ms. -लव्य a. hard to be pierced or cut; B. R. 4. 11. -लोकः worldly life, the world as a scene of constant suffering. -शील a. 1 hard to please

or manage, bad tempered, irritable; उपेत्य सा दोहददुःख-शीलताम् R. 3. 6; S. 4. -2 accustomed to the misery of; कामेकपत्नीव्रतदुःखशीलाम् Ku. 3. 7; 'who is accustomed to (suffer) the misery (hard lot) of a perfectly chaste life. -संचार a. 1 passing (time) unhappily. -2 impassable -सागरः 'the sea of troubles'; worldly life.

दुःखता uneasiness, pain, discomfort; Ch. Up. 7. 26. 2.

दुःखाकृत [दुःखात् प्रातिलोभ्ये इति ङच् P. V. 4. 64] Hurt, oppressed; N. 22. 138; Śi 2. 11.

दुःखायते Den. A. To feel pain, be distressed. (Also दुःखयति Den. P.)

दुःखित a. [दुःख तार० इत्च्] 1 Distressed, afflicted, pained; दुःखिता यत्र दुःखेयन् विकृताः पापकारिणः Ms. 9. 288. -2 Poor, unhappy, miserable. -तम् Trouble, distress.

दुःखिन् a. 1 Distressed, afflicted, pained. -2 Difficult, painful. -3 poor, miserable.

दुःखीयति Den. P. To suffer pain, be distressed; दुःखीयति सुखहेतोः को मूढः सेवकादन्यः H. 2. 27.

दुकूलम् Woven silk, silk-garment, a very fine garment in general; श्यामलमृदुलकलेबरमण्डनमधिगतगौरदुकूलम् Git. 11; Ku. 5. 67, 78; Bk. 3. 34; 10. 1; R. 17. 25; also दुगूल. -Comp. -पट्टः a head-band of fine cloth; Hariv.

दुग्ध, -दुग्ध &c. See under दुह्.

दुडिः f. A small tortoise.

दुण्डुक a. Dishonest, bad-hearted, fraudulent.

दुण्डुमः = दुण्डुम q. v.

दुडुमः A green onion.

दुन्दमः A kind of drum; see दुन्दुभिः.

दुध 1 P. (दोधति) Ved. 1 To kill, hurt, injure. -2 To drive forward, propel.

दुधि a. Ved. Injurious, hurtful; स्यूमगृभे दुधयेऽर्वते च Rv. 6. 36. 2.

दुधित a. Troubled, perplexed.

दुध्र a. Ved. 1 Restraining wicked enemies. -2 Powerful, violent, terrible, injurious. (= दुधि q. v.)

दुन्दुः 1 A kind of drum. -2 N. of Vasudeva, Kṛiṣṇa's father.

दुन्दुमः 1 A kind of large kettle-drum. -2 A kind of water-snake. -3 An epithet of Śiva. -4 a long wreath; N. 21. 43.

दुन्दुभिः m. f. 1 A sort of large kettle-drum, drum; विजयदुन्दुभिर्ता ययुरर्णवाः R. 9. 11. -m. 1 An epithet of Viṣṇu. -2 Of Kṛiṣṇa. -3 A kind of poison. -4 N. of a demon slain by Vāli. (When Sugrīva showed to